

— Poljske šole v Varšavi je dala ruska vlada zopet odpreti.

— Na Pruskem je okoli 4000 praznih učiteljskih mest. —ij.

— Ženski vsučiljski rektor. Angleška prvoborilka za ženske pravice, gospa Henry Galett, je predlagana za rektorico na univerzi v Aberdeenu. Njena konkurenta sta ministrski predsednik Asquith in gospod Edvard Carson.

— Madjarske šole. Devet novih šol so odprli na Hrvaškem za vlade barona Raucha tekem treh mesecev. Madjari postopajo tako predrzno, da pričenjajo že zahtevati, da se zapirajo hrvaške šole. To se je zgodilo v Krestelovcu, kjer so Madjari naredili na vlado prošnjo, naj zapre hrvaško šolo.

— Za 500 000 dunajskih Čehov ni niti ene šole. V X okraju se je oglasilo za sprejem v šolo društva „Komenskega“ okrog 5000 otrok; a sprejeti jih je moglo v I. razredu 57. Ostali so morali zaradi nedostatka prostorov oditi Deputacija staršev se je šla takoj ministrstvu pritožiti. Zapretili so, da narede šolsko stavko, ako ne bo konca takemu škandalu v središču države.

Z gospodarskega polja.

— Pešanje izvoza v Avstro-Ogrski. Iz statističnega poročila, ki ga je izdalo trgovinsko ministrstvo za mesec september, posemamo, da se je izvoz iz naše države precej poslabšal. Dočim je poskočil uvoz za K 6.700.000, je padel izvoz za 8.300 000 v primeri z onim meseca septembra preteklega leta. Od 1. jan. do 30. septembra se je zvišal uvoz za 54,4 milijonov K, dočim se je izvoz znižal za 31,4 milijonov K. Padanje v izvozu je pripisovati splošni gospodarski krizi, ki še vedno ni ponehala in se je bati, da se izvoz Avstro-Ogrskih pridelkov še nadalje poslabša, predvsem zaradi bojkota na Balkanu.

— 600 milijonov kron za vodne gradnje. Z Dunaja javljajo, da predloži vlada parlamentu predlogo, v kateri zahteva 600 milijonov kron za vodne gradnje na Češkem in v Galiciji.

— Glad v Dalmaciji. V Bukovici, Ervenicu in Belini je nastalo zaradi slabe letine silno veliko pomanjkanje živil. Vkljub opetovanjem prošnjam je vlada le malo storila, da odvrne to katastrofo. Reški „Novi List“ poroča, da je v Ervenicu umrlo več ljudi za lakoto.

— Vinorejski in sadjerejski poučni tečaj. Štajerski deželni odbor je sklenil prirediti tudi leta 1909 stalne viničarske tečaje, da se vzgoje temeljito izobraženi viničarji za delo v ameriških vinogradih in drevesnicah, v gojenju in sajenju sadonosnikov. Med drugimi priredi take tečaje: 1. na deželni sadjerejski in vinorejski šoli v Mariboru, 2. na deželni viničarski šoli v Zg. Radgoni, 3. na deželni viničarski šoli v Ljutomeru in 4. na deželni viničarski šoli v Skalcah pri Konjicah. Ti tečaji se pričnejo dne 15. februarja in se končajo dne 1. decembra 1909.

— Vinska trgovina v Italiji. V prvi polovici l. 1908 se je uvedlo v Italijo 328 165 hl vina. Med tem je 281 300 hl francoškega vina v steklenicah. Avstro-ogrsko je udeležena na uvozu le s 96 hl, proti 181 hl v prvi polovici l. 1907, v kateri dobi je ves uvoz znašal 355.091 hl. Izvozila pa je Italija v prvi polovici 1907 l. vina v sodih 391.224 hl in 6.656.500 steklenic vina. L. 1908 prvih šest mesecev vina v sodih 611.580 hl in 6 322 400 steklenic vina. Največ letos iz dežele prodanega vina je šlo razmeroma v Švico, in sicer 231 312 hl, na drugem mestu je Brazilija z 59.956 hl.

— Izvoz živine v Italijo. Po južni železnici skozi Kormin in po furlanski železnici skozi Červinjan je šlo iz Avstrije v Italijo letošnjega oktobra skupaj 19.182 glav razne živine, in sicer 2594 konj, 704 volov, 94 bikov, 3038 krav, 64 bivolov, 8615 junic, 2746 tlet, 584 ovac in 743 prešičev. Poleg teh se je izvozilo pa še mnogo zaklane živine in svežega mesa. Tako je šlo iz Srbije v posebnih vaгонih le v Milan 182 kvintalov. Laški listi se jezijo, ker Avstrija tako lahko izvaža svoje blago v Italijo, medtem ko se po njih mnenju ovira uvoz iz Italije v Avstrijo na vse možne načine in z visoko colnino.

— 6 milijonov 400 tisoč kron so dosedaj dvignili Slovenci iz Kranjske hranilnice v Ljubljani. — Tako so poročali na obnem zboru tega zavoda.

— Zvišanje tarifa na južni železnici se je navzlic ugovorom železniško ministrstvo že odobrilo. Uvede se z novim letom. Južna železnica bo imela od tega zvišanja okroglo 5 milijonov več dohodkov.

— Jabolka lahko ohranimo čez zimo dobra, če jih pakopljemo v zemljo kakor repo. V ta namen se izkoplje globoka jama, dno se pokrije s smrečjimi vejicami ali slamo, potem se nasiplje jabolka, pokrije z vejicami ali slamo, slednjič pol metra visoko zemljo, in jabolka ostanejo do pomladi zdrava in sočnata.

— Velika razstava v Sarajevu. Avstrijski industrialci so sklenili, da prirede prihodnje leto v Sarajevu veliko razstavo.

Raznoterosti.

× Škandal zaradi jubilejskega izprevoda. Kakor znano, je izkazal odbor, ki je priredil jubilejski izprevod na Dunaju, nad 1 milijon primanjkljaja Župan dr. Lueger je hotel prevzeti ureditev afera, toda mestni svet je sedaj sklenil, da ne dovoli odboru niti vinarja. Cesarju se nihče ne upa ničesar povedati o škandalu.

× Koncentracija vojaštva v Sarajevu. Skoraj vse vojaštvo, ki pride iz Sandžaka, se nastani v Sarajevu, kjer sedaj z naglico stavijo za vojake 23 barak.

× Škandalozna zakonska pravda. Američani imajo zopet zanimivo zakonsko pravdo. Milijonar Gould in njegova soproga se hočeta razporočiti. Ona zahteva od njega pol milijona letne alimentacije, a on ji te alimentacije neče dati. Ona toži moža, da je nepoboljšljiv Don Juan, on toži njo, da je — pijanka! Gospa Gould je bila prej omožena z nekim drugim, in sedanjí mož trdi, da sploh ni bila od prvega soproga nikdar razporočena, da je torej izvršila bigamijo. — Gospod Gould pripoveduje, da je šel s soprogo na neki koncert. Ona je bila totalno pijana. Zraven nje je sedela lepa milijonarka, na glasu zaradi svojih lepih ram. Gospa Gould se je nagnila in ugriznila svojo sosedo v levo ramo tako, da je morala takoj poiskati zdravniško pomoč. Gospoda Goulda dolži žena, da ji ni dal jesti, da je pretepal in živel z drugimi ženskami. Seveda vse te interesantne podrobnosti jako zanimajo ameriško družbo, ki spremlja pravdo z velikim interesom.

× Največji daljnogled na svetu postavijo kmalu v Carnegiejevem zavodu v Washingtonu. Ta teleskop bo imel steklo v primeru 2½ metra. Z ureditvijo tega daljnogleda se bavi prof. Nitchie. Samo steklo tehta 90 met. stotov ter je provzročala njegova priprava ogromno truda. S pomočjo orjaškega teleskopa bodo fotografirali predmete na nebu, kakor megle, zvezde, pege na soncu itd.

× Umor iz politične mrznje. V Gersdorfu pri Gleisdorfu na Štajerskem je živel 60letni Josip Schrameis, ki je imel svoje politično prepričanje. Bil je namreč svobodomislec, zaradi česar je bil v občini razpunit za „rdečkarja“. Dne 4. t. m. so šli skozi vas romarji. Schrameis je izjavil, da bi ljudje bolje storiili, da ostanejo doma pri nujnem delu. Zaradi tega so ga klerikalno fanatizirani kmetje napadli. Kmet Winkelbauer ga je pobil na tla, nakar sta ga s hlapcem Kalcherjem toliko časa bila po glavi ter ga suvala z noži, da je izdihnil.

× Učitelj izumil mišlovko. Učitelj Kling v Helmstadtu je izumil avtomatsko lovko za miši in podgane. Svoj izum je prodal kemično-tehnični tvornici „Centar“ v Berlinu. Dobil je 40.000 mark. Razen te vsote dobi še 10% od vsake prodane mišlovke. Ako si tvornica pridobi patent v kaki drugi državi, mu mora za vsak slučaj plačati 6000 mark. Pač srečen učitelj!

× Ženska župan. V angleškem mestecu High Wycombe, ki je znano po svoji industriji stolov, so izvolili za župana učiteljico Done. To je prvi ženski župan na Angleškem.

× Nemški cesar za balet. Nemški cesar Viljem II. se je lani začel jako zanimati za stare Asirce in njih navade in noše. Posebno se je zanimal cesar za asirski ples „Sardanapal“. Zainteresoval je cesarja za te starine profesor Delitzsch. S profesorjevo pomočjo je spisal cesar balet „Sardanapal“. Prireditve so veljale 375 000 mark. In da se ta strošek pokrije, mora balet igrati dvorna opera, in sicer po zvišanih cenah. Berlinci pa so se spuntali, da bi morali zaradi cesarjevih kapric nositi svoj denar k baletu. In tako si je zadnje predstave gledal le cesar s svojim dvorom.

× „Ca di can“. V Milanu razširjajo ceste in bo v to svrhu morala izginiti s površja zemlje tudi groznih spominov polna „liša psov“ — „ca di can“. To hišo, ali bolje rečeno, palačo je za svojih petišoč psov sezidal tiranski vladar vojvoda Barnabo, ki je nastopil vlado leta 1354. Značaj tega vladarja je bil soroden najkrvoločnejšim rimskim cesarjem. Misli ni na drugega, nego na lov in na svoje pse, ki jih je iz početka držal v gori omenjeni palači, pozneje pa jih je dal v rejo po hišah mešanov in kmetov. Pri tem je postopal tako: Ob določenih rokih so morali oskrbniki prignati pse pred vojvodo; ako se je knezu zdelo, da je pes shujšan, je moral oskrbnik plačati kazen, ako je bil pes predebel, je moral istotako plačati kazen, ako pa je kak pes poginil, so vzeli oskrbniku vse njegovo imetje. Na ta način si je vojvoda pridobil ogromno imetje. Toda psi so mu služili tudi kot krvniki. Za čisto malenkostne pregreške je metal svoje podložnike psom, da so jih raztrgali. Vendar pa je kazen zadela tudi njega; njegov nečak, Giangaleazzo, ki je vladal v Paviji, je po zvišanih prišel v mesto s svojimi jezdecí, dal prijeti svojega strica in ga vreči v ječo, kjer je ostal do smrti.

× Pridelovanje rož na Bolgarskem. Glavni industrijski panogi v Bolgariji sta pridelovanje tobaka in rožne esence. Nabiranje rož se začne koncem meseca maja ter traja 18 do 30 dni. Takrat se cvetje pridno destilira. Že pred solčnim vzhodom grede procesijske mladencev in deklic v pestrih narodnih nošah k trgatvi. Povsod odmeva veselo petje. V košarice

pobirajo ravnokar razcvetele rožne popke. Nabrane rože razgrnejo na hladnih senčnatih prostorih, potem pa se destilirajo. To se zgodi v kotlih, ki obsegajo kakih 250 litrov vode. V kadi denejo 20 do 25 funtov rož. Voda zavre in v dobrih 45 minutah se pridobi na ta način 30 do 35 funtov rožne vode iz vsakega kotla. Ta rožna voda se iznova destilira, tako da se pridobi iz 100 do 120 funtov rožne vode 30 do 35 funtov močnejše rožne esence. V tej esenci plavajo majhne rumeno-belkaste oljnat kroglice, in ko je steklenica polna, se vzdignejo na vrh. Te srage se z žlico pošnamejo ter spuste v steklenico, ki ima na dnu majhno luknjico, da odteče skozi njo voda, ne pa olje. Na ta način destilirano čisto rožno olje se potem razpošilja po vsem svetu kot dragoceni parfum.

× Poljski bojkot pruskemu nasilstvu. Kakor znano, hoče Prusija s pomočjo takozvanega „razlastilnega zakona“ nesrečne Poljake, ki so pod vlado pruskega „Herrenvolka“, pregnati z njih rodne grude. Ali Poljak ne ljubi le materne govorice, ampak on ljubi tudi rodno zemljo. Prost in kot državlján, ampak prost gospodar hoče biti zemlje tiste, ki so jo orali in prelivali kri zanjo njegovi pradedje in v kateri počivajo njegovi očetje. Ves poljski narod, bodisi da biva v Prusiji, v Rusiji ali Avstriji, se je dvignil in nastopil proti Prusiji na polju, na katerem se lahko uspešno bojuje proti pruski osabnosti. Razlastilni zakon, ki ga obsoja in se ga sramuje ves civilizirani svet, je rodil najhujši poljski bojkot vseh pruskih izdelkov. O tem bojkotu beremo v „Kaufm. Wochenschrift“: Noben pruski trgovec in trgovski potnik ne sme prestopiti praga poljske trgovine. Poljski trgovci so nabili na vrata svojih pisarnic tablice z napisi: „Ver-tretern deutscher Häuser ist der Eintritt strengstens verboten.“ Vsa poljska javnost skrbi za to, da se bojkot dosledno izvaja in da se ne vtihotapi med poljski narod prusko blago. Najhujše je poljsko narodno ženstvo, ki z največjo strogostjo pazi na to, da se ne kupi niti za vinar pruskega blaga. Siromak tisti trgovec ki nima toliko narodnega čuta in se spozabi, da kupi kaj pruskega blaga. Poljska javnost in časopisje ga neusmiljeno prime in zasramuje kot narodno izdajico. Prepričan je lahko, da niti en narodni Poljak ali Poljakinja ne prestopi praga njegove trgovine. Nekaj takih trgovcev je že padlo. Poljski trgovci so sedaj stopili v zvezo s francoskimi in angleškimi trgovci, pa tudi z avstrijskimi industriji, predvsem češkimi. Poljaki so dali Prusiji oster in jako občutljiv odgovor na njeno umazano izzivanje in gotovo je, da Prusi že obžalujejo tisti nesrečni zakon, s katerim so na tako podel način zalili poljski narod. — Tako poroča židovski trgovski list in prepričani smo lahko, da, ako piše tak list tako ostro, mora biti v resnici še hujše. Omenjeni list pozivlja vse avstrijske industrije in eksporterje, naj obiskujejo poljske trgovce na Avstrijskem, kakor tudi na Ruskem.

× Trgovina s sužnji. V južnih delih Afrike so prišli na sled nečloveški trgovini z zamorci. Portugalski trgovci so hodili v angleške pokrajine ter lovili zamorce kakor divjačino. Vzete zamorce so zapirali v zaboje ter jih pošiljali v Perzijo, kjer so jih kupovali za evnuhe. Na ta način so trgovci na tisoče zamorcev razposlali v razne kraje Azije. Angleška vlada je odredila najstrožje preiskavo.

× Jubilej tobaka. Letos je 350 let, odkar je prvi iz Amerike prinesel tobak v Evropo Spanec Consalvo Fernandez. V začetku se je uporaba tobaka slabo širila, ali danes jih kadi mnogo, možki in ženske, bogati in siromaki. Eni iz luksusa, a siromak tudi zato, da si umiri gladni želodec. Strup namesto kruha!

× Morganatične kneževske hčerke. V Parizu se je omožila princezinja Aleksandra Jurjevskaia z Levom Nariškinom. Za tem dogodkom je mnogo romantične preteklosti. Car Aleksander II. je imenoval princezino Katarino Mihajlevo Dolgoruko leta 1880. za kneginjo Jurjevskaio. Car se je namreč z njo oženil štiri tedne po smrti prve žene. Že do tedaj mu je ta nekdanja dvorjanka njegove žene rodila tri otroke: sina Ju-ja in hčeri Olgo in Katarino. Princezinja Olga se je omožila leta 1895 z grofom Merenbergom morganatskim sinom princa Nikolaja Nassau, ki si lasti pravico do luksenburškega prestola. Njena sestra Katarina je sijajna pojava pariških salonov ter je omožena s knezom Barjatskim Prince Ju-ja je legitimiral car Aleksander III. ter je vzgojen na ruskem dvoru. Sedaj je poročnik v telesi huzarski gardi. Leta 1900. se je oženil z grofice Aleksandro Zornekau, ki je bila istotako morganatski otrok pokojnega vojvode oldenburškega in prekrasne kavkazijce Agripine Džiparidze. Iz tega zakona je potekla le ta deklica, nakar sta se soproga zopet razšla. In sedaj se je ta omožena kneginja Jurjevskaia omožila z Levom Nariškinom. A tudi zgodovina Nariškova ni vsakdanja. Nariškini trdijo, da so potomci stare češke obitelji ter so v nekem kolenu tudi v sorodu z rusko carsko dinastijo. Nariškini so prišli do silnega imetja, ko se je ruski car Aleksije oženil z Natalijo Nariškinovo. Iz tega zakona je bil ustanovnik ruske države Peter Veliki. Nariškinom je dal Peter Veliki grofstvo, a so ga odklonili, istotako so odklonili kneževski naslov pod Aleksandrom II. ter zahtevali, da se zenačijo s cesarskimi princí.

× Pes rešil otroku življenje. V Drahovicah na Češkem se je igralo več otrok na lesenem mostu. Nenadoma se eden izpodrse in pade v vodo, ki ga je takoj odnesla. Slučajno navzoči mesar Schädcl tedaj hitro zakliče svojega psa in mu pokaže za otrokom v vodo. Pridna žival res takoj skoči v vodo in izvleče otroka h kraju ter ga tako reši gotove smrti.

Prošnja.

Tekom letošnje zime predelam Drugo in Tretje berilo (Josin-Gangl). Cenjene tovariše in tovarišice, ki so rabili ti dve knjigi, vljudno prosim, naj mi naznanijo svoje želje in zahteve, ki jih bom uvaževal pri predelavi. Tako je mogoče, da dovršim to delo v sporazumu z vsemi, ki rabijo imenovani knjigi.

V Idriji, dne 19. novembra 1908.

E. Gangl.

Naprednemu učiteljstvu!

Vsakdo bodi naročnik „Zaveznihi“ listov, ki so:

Učiteljski Tovariš
Popotnik Zvonček
Domače ognjišče.

Učiteljska tiskarna

priporoča sl. šolskim vodstvom in š. svetom za cesarjev 60 letni jubilej krasne

jubilejske karte

na karton z vzbočenim emblemom (naš cesar l. 1848. in 1908.) in primernim besedilom.

Posamezni komadi: manjši po 10 h, večji po 20 h. Pri naročilu nad 100 komadov 10% popusta. 112 12—12

Za šolsko mladino najprimernejše in najcenejše darilo in spomin na letošnji jubilej.

Najboljše klavirje

prvovrstnih dunajskih tvornic in harmonije amerikan. sistema prodaja in izposoja
Alfonz Breznik, učitelj „Glasb. Matice“
136 Ljubljana, Gradišče 11. 52 19

Naš denarni zavod

Geslo: Kar plodonošno naložim, v pomoč le sebi podarim.

Hranilnica in posojilnica Učiteljskega konvikta v Ljubljani.
registrovana zadruga s omejenim jamstvom.

Promet do konca oktobra: K 181.680/16.

Naznanilo. Kdor želi od zadruga kakih informacij, naj za odgovor priloži 20 h v pošt-nih znamkah. Na prošnje brez pošiljatev navedenih znamk se ne odgovarja.

Vljudno priporočam p. n. učiteljstvu, krajnim šolskim svetom in šolskim vodstvom, kakor tudi raznim čitalnicam in ljudskim knjižnicam svojo že mnogo let obstoječo in sedaj na novo izvrstno preurejeno

knjigoveznicó

Jos. Dežman

Ljubljana, Sv. Petra nasip šte. 7.

Izvršujem vsa dela, od preprostih do najfinjših. Posebno solidno in ceno vezanje knjig za šolske, ljudske in zasebne knjižnice ter čitalnice. Vezanje raznih zapisnikov, hranilnih in drugih knjižic ter izvrševanje vseh raznih del, ki spadajo v knjigoveško stroko.

Cene sigurno najnižje.

Pri večjih naročilih znaten popust, oziroma plačam poštnino od pošiljatev z dežele. Tako da naročnik radi pošiljatev nima nikakih stroškov. 83 26—18